

Catherine Jeanneret Møller

Underviser i fransk og engelsk,
Køge Private Realskole.
cathyjm@mail.tele.dk

Présent! Présente!

Franskundervisning i 1. og 2. klasse

For fire år siden, efter mange års undervisning af voksne og især teenagere, startede jeg med at undervise børn i fransk fra 1. klasse. Det stod klart for mig fra starten, at helt unge elever fungerer kognitivt anderledes end ældre elever. Jeg måtte derfor undervise dem på en anden måde og udvikle et tilpasset undervisningsmiljø for at opnå succes.

Min ide var, at jeg i klassen konstant skulle tilstræbe det 'naturlige', og at eleverne skulle lære sproget i handlingsprægede situationer. Jeg mente, at en af de mest effektive indlæringsmetoder er *learning by doing*. Det mener jeg stadig, men jeg opdagede også hurtigt, at aktiviteter, hvor fokus kun lå på indholdet af kommunikationen (f.eks. beskeder, forklaringer), ikke er tilstrækkelige til at udvikle en præcis viden om sproget. For at kompensere for denne utilstrækkelighed, integrerede jeg de indholdsbaseerede aktiviteter med fokus på den sproglige form.

De spørgsmål, jeg stillede mig selv, var følgende:

- Hvordan retter man elevernes opmærksomhed mod forskellige aspekter af formen uden at kede dem og uden, at det sker på bekostning af det kommunikative?
- Hvordan kan man skabe et stressfrit, interessant og støttende miljø og samtidig opmuntre eleverne til at tænke selvstændigt?

For mig var det udelukket at benytte en formel og systematisk indlæring af grammatikken. Jeg havde ingen intentioner om at presse de yngste elever til at terpe de franske verber eller grammatiske konstruktioner. Derimod forekom det mig at være væsentligt at igangsætte nogle aktiviteter, som introducerer de grammatiske strukturer på en implicit måde i situationen.

Jeg fandt meget hurtigt ud af, at børnene i den alder har en veludviklet undersøgelses-evne, som de bruger til at opfatte sammenhænge og uddrage regler. Meget unge elever har et oprigtigt ønske om at gentage. Unge elever lærer at tænke, løse problemer og

stille spørgsmål. De prøver at få en mening ud af det, de oplever, og det, der omgiver dem.

Det er muligt at benytte sig af børnenes bevidste sproganalyser til at rette deres opmærksomhed på et fremmedsprogs specifikke egenskaber. Nødvendigheden af at få tingene forklaret og sat på plads melder sig ofte efter en sproglig fejl eller en hindring af forståelsen. Barnet vil vide, hvorfor „man siger sådan på dansk“, og hvorfor „man ikke siger sådan på fransk“.

Med disse observationer som erfaringsgrundlag udviklede jeg nogle kommunikative aktiviteter, hvor elevernes opmærksomhed var rettet mod indholdet, men også mod sprogets form, uden at man fjernede sig fra det kommunikative formål.

Brug af forskellige kontekster

Det er essentielt at benytte meningsfulde gentagelser i mange forskellige situationer, uden at det bliver kedeligt:

- **Ved at bruge diverse rum**

Skolegården, aulaen, det lokale supermarked, julemarked, Zoologisk Have, den franske bager i København o.s.v.

- **Ved at bruge forskellige kontekster**

Indlæringen af udtryk som: *j'ai mal au ventre, j'ai mal à la tête, j'ai mal au coeur*. Man skal her forestille sig, at man er hjemme en mandag morgen, og at man ikke har lyst til at gå i skole. Man holder sig demonstrativt på maven eller hovedet og siger til sin mor „*Maman, j'ai mal au ventre*“. De samme strukturer er gengivet i en remse:

„*A l'école le lundi, allez-y, on rentre ... pas d'école le mercredi, j'ai mal à la tête ...*“

Samme struktur er gengivet i sangen 'En voiture', hvor bedstefar har „*mal au coeur*“. Dette tillader, at man kan introducere tredje person i singularis. Man fortsætter med sangen om et cirkus, hvor man gentager „*et Monsieur l'éléphant a très mal aux dents*“. Her introducerer man et nyt 'leksikalsk' element (*aux dents*).

- **Ved at forene kropssproget med det talte sprog**

Kropssproget spiller en essentiel rolle i indlæringen af det talte sprog. Det gør det nemmere at forstå, og det visualiserer visse sproglige elementer.

En af de sange, jeg benytter, har været en kæmpesucces. Den hedder 'Un drôle de restaurant' ('En mærkelig restaurant'). Hvorfor er denne restaurant så mærkelig? Det er den fordi, der ingenting er at spise. Tjenerne (altid spillet af drenge) finder plads ved bordet til gæsten (altid en pige). „*Bonjour Madame, asseyez-vous, voilà la carte?*“ Børnene laver overdrevne bevægelser for at tilbyde en siddeplads og give menukortet.

Gæsterne spørger sultent om restaurantens tilbud. „*Y a du pâté? Y a du poulet, y a des fruits?*“ Tjeneren svarer hver gang: „*Y a pas de pâté, Y a pas de poulet etc.*“ Sætningerne indeholder bevidst mange gentagelser for at øge hukommelsen og brugen af negation og delingsartiklen, som man bruger på fransk om en ubestemt mængde, og som ændrer sig alt efter, om den optræder i positive eller benægtende sætninger.

- **Brugen af leg**

Legen, som er en oplagt kilde til underholdning for børn i den alder, skaber en konstant gruppedeltagelse. Den er et godt redskab i indlæringen, herunder den fælles konstruktion af sproglige strukturer.

- **Brugen af sange, rim og remser**

Sange, rim og remser er nogle værdifulde støtteredskaber i forståelsen af sproglige strukturer. Man kan tænke over ordenes placering i en sætning, f.eks i remsen:

Une pomme rouge ... Man kan danne grupper svarende til antal af ord. Hvert barn får en seddel. På én af dem er der et billede af et æble, en anden seddel er et stykke rødt karton. Læreren beder eleverne om at stille sig i den rigtige rækkefølge, så klassekammeraterne kan sige sætningen korrekt (*Une pomme rouge*). Hvis der er fejl, omplacerer man ordet til dens rigtige plads. På enkel vis opnår man, at eleverne ser, at på fransk placeres de adjektiver, som beskriver farver, efter navneordet. Man kan gøre legen gradvis sværere ved at anvende andre navneord og andre farver.

På denne måde øger eleven sin forståelse af de forskellige informationskilder - visuelle, auditive, kinetiske og verbale. Eleven vil stoppe op for at observere, analysere, tænke og skabe. Eleven er omgivet af sprog, som er forbundet til direkte og synlig handling. Eleven bliver også opmærksom på den brugte form. Den gentagne brug af en bestemt form er et afgørende punkt i udviklingen af elevens hukommelse.

Køn i sprog

I alle fransktimerne råber jeg elevernes navne op. Drengene skal svare „*présent*“ og pigerne „*présente*“. De er alle meget opmærksomme på, hvad de andre siger. Hvis en dreng kommer til at sige „*présente*“, synes alle det er sjovt, og ofte bliver fejlen ikke gentaget, da de fleste drenge ikke vil forveksles med piger. De forstår her meget hurtigt, at på fransk er der en sproglig forskel på køn, og at det er *vigtigt*.

Det er normalt mig som lærer, der siger „*absent*“ eller „*absente*“, hvis et barn ikke er til stede. For nylig var der en elev, der sagde „*absente*“, da jeg råbte en pige op, der ikke var i skole. Jeg tænkte først, at det var et tilfælde, men da den samme elev sagde „*absent*“ for en dreng, der ikke var til stede, spurgte jeg ham, hvorfor han havde sagt „*absente*“ for en pige og „*absent*“ for en dreng. Hans svar var, at når man siger „*présent*“ for en dreng og „*présente*“ for en pige, tænkte han, at det måske var det samme med ordet „*absent*“.

En lille kvik pige spurgte mig forleden:

„Når vi tæller, plejer du at sige ‘un, deux ...’, men i dag sagde du ‘une, deux ...’.“

„Lagde du mærke til, hvad jeg talte?“ spurgte jeg hende.

„Ja, eleverne.“

„Hvem var den første person, jeg talte. Se godt efter.“ Jeg gentog optællingen.

„Det er en pige.“

„Og man siger ‘une fille’.“

Hendes ansigt lyste op, og hun sagde: „Nå ja, nu har jeg forstået, for en dreng er det ‘un’ og for en pige er det ‘une’.“

Imperativer og spørgsmål

Dagligdagen i klassen gør det muligt at introducere imperativ i kommunikationen mellem læreren og eleverne, såsom ‘écoutez’, ‘regardez’, ‘asseyez-vous’, ‘taisez-vous’. Disse udtryk er gentaget så ofte i de forskellige aktiviteter, at de bliver almindelige og fremmer den indirekte indlæring af syntaksen. Når et udtryk bruges både i indlæringsaktiviteter og i den daglige dialog, er effekten dobbelt. Når man i hver time har spurgt „*Qu’est-ce que tu fais?*“ og „*Qu’est-ce que tu dis?*“ vil eleverne se forbindelsen til „*Qu’est-ce que tu manges?*“, som jeg spørger dem om, når jeg har dem i spisefrikvarteret.

Legende aktiviteter

Jeg lægger vægt på at skabe motivation gennem legende aktiviteter (*activités ludiques*), fordi de engagerer eleverne i en kommunikationsproces. Man skal opfordre til risikovillighed, til at prøve at turde!

Man bør give eleverne mulighed for at opstille nogle hypoteser om sproget og for at afprøve dem. Eleverne skal have mulighed for at prøve at få det, de har lært, til at fungere og føle, at der er brug for det. Det kan gøres ved f.eks. at tage børnene med til den franske skole i København på et udvekslingsbesøg. Her kan de møde jævnaldrende børn og tage del i deres leg ved at bruge det franske sprog og få en viden om hvilke udtryk og strukturer, der er uundværlige: „*Je peux jouer, tu veux jouer avec moi? Passe-moi le ballon*“ osv. Fordi man gerne vil være en del af gruppen, eller fordi man gerne vil vinde legen, genbruger man disse strukturer. Barnet tøver ikke med at afprøve sproget for at komme i kontakt med sine omgivelser. Man skal handle for at kommunikere, spille for at vinde, lege for at finde, synge for at lege, lære lyde og gloser. Sagt på en anden måde: Man skal handle for at lære, lære for at kunne handle, handle, mens man siger noget, og sige noget, mens man handler.

Man skal tage udgangspunkt i børnenes univers, deres interesseområder, deres dagligdag og deres fantasi!

Man skal tilbyde dem aktiviteter og historier, som de er vant til, og dermed få dem til at føle sig trygge i det nye. Når vi f.eks. synger en sang om en ulv, sætter vi den i forbindelse med historien om den lille rødhætte, som de alle kender.

I sangen om ulven, gemmer denne sig bag et træ. Alle siger: „*Loup où es-tu? Que fais-tu?*“ Ulven, som er gemt bag træet (det kan være en teaterrekvisit, en stol osv.) siger: „*Je dors*“. Klassen svarer med et overdrevet forundret udtryk „*Tu dors?*“, og derefter siger alle i kor helt målløse til hinanden: „*Il dort!*“ Med stort brug af kropssprog gentager vi operationen med „*Je me lève*“ osv. Musikken og kropssproget hjælper til at øge elevernes følelsesmæssige engagement (når ulven rejser sig, knuger vi os ind til hinanden, fordi vi er bange), og dette gør, at eleven er fuldstændigt inde i legen, og lidt efter lidt lærer bøjningen af visse almindelige verber, regelmæssige som uregelmæssige, i nutid, og for en grundig træning i udtale og prosodi.

Konklusion

Fra mit udgangspunkt er det fundamentale mål i klasseværelset at undervise i sprog, for at eleverne bliver i stand til at kunne kommunikere. Dog er det meget vigtigt at rette børnenes opmærksomhed mod formen, hvis de skal kunne bruge sproget korrekt og dermed blive bedre forstået. Min erfaring med mindre børn har overbevist mig om, at den kommunikative tilgang og automatisering af sproget ikke er uforenelig med en bevidst observation af de sproglige former og et arbejde med de sproglige begreber. I den slags undervisning lærer børnene det franske sprog gennem et nyt univers af lyde, man skal forstå, afkode, gentage og gradvist få ejerskab over. Man skal derfor tilbyde dem nogle muligheder for at blive udsat for sproget og nogle mulige tilgange til at få ejerskab til et sprog, der er så varieret og tværgående som muligt - og altid i en bestemt kontekst.

Det gør, at eleverne meget tidligt vænner sig til at lave forbindelser og blive bevidste om forskellene mellem sprogene. På denne måde kan de engagere sig levende og naturligt i den proces, som består i at skifte fra mening til form, uden at det er på bekostning af det kommunikative, og samtidigt være glade for forløbet og opleve succes.